

Viby är en utpräglad bondby som skiljer sig radikalt från byarna norrut i skogslandet.

Viby – namnets betydelse och uppkomst

Vi - tolkas som hednisk helgedom

-by betyder ett eller en samling av hus och är i Sverige tydligast utbrett i Mälardalen och Östergötland. Namnet har tillkommit från sen folkvandringstid (600-talet) fram till början av medeltiden (ca 1050)

Den äldsta urkunden för Viby är från 1296 då (Sveriges forne kung Valdemar kungör att han med sin hustrus och sin son junker Eriks samtycke tilldelar sin tjänare Bo "polen" och dennes laga arvingar sin gård Stora Viby (Wiby magna) med alla tillägor som tack för dennes trogna tjänst, varvid han även ber sin brorson kung B(irger) att ge denna gåva sitt godkännande. Sigillanter är utfärdaren, hans hustru, fogden Öar på Nyköping, gardianen för mindrebröderna i Nyköping och utfärdarens biktfar broder Toste. Det är osäkert om det är "vårt" Viby som avses (ref SDHK-nr: 1718).

Nästa är från 1349 då "Rangvald i Vitaskog ("Witascoghum") överlåter åt biskop Egisl i Västerås jord i Vitaskog, Kulabodhum m.m. (Åkerbo härad) mot jord i ("Digræ") Viby i Arboga socken m.m. Nils i Midhaky, Johannes i Bro, Mæghinthor i Björnaskog, herr Ingevald i Köping, Martin i Ekne, Magnus i Walsta, Peter, förvaltare i Ströyo, Olof i Vreta beseglar. (ref SDHK-nr: 5835).

Det finns ytterligare ett 25 tal urkunder fram till år 1514. Även Digra Viby och Vikby nämns och som anses avse Viby.

Fakta: Uppgifter om svenska brev eller brev rörande Sverige fram till 1540 finns samlade i diplomatariets register Svenskt Diplomatariums huvudkartotek (SDHK). Registret är sökbart på Riksarkivets Digitala forskarsal.

Viby-orter i Sverige/Danmark

I Sverige finns 123 ortnamn som innehåller namnet Viby, därav två socknar Viby i Närke och Viby i Östergötland. I övrigt mest i Mälardalen och Södermanland. Närmast i Munktorp, Kolbäck och i Kjula väster om Eskilstuna. I Danmark finns en stadsdel i Århus på Jylland med namnet Viby som har en egen kyrka.

Alla Viby har inte samma utsprung – kan vara Vidby eller Vikby.

På dagen karta över Viby finns endast 4 namn; Viby, Vibyholm, Vibybäcken och Ryckbacken. Jämför med skogstrakter där nästan all bebyggelse har egna namn!

Viby – storlek, höjdläge och angränsande byar

Den gamla bykärnan ligger på höjder 12-15-metersnivån i nordvästlig - sydostlig riktning på båda sidor om vägen Arboga – Himmeta. Norr och söder om bykärnan låg soldattorpen. Högsta nivå är ca 25 m på några bergstoppar. Lägsta nivå är ca 5 m i Vibybäckens utlopp i Lillån.

Landhöjning är ca 5 mm/år i området vilket innebär ca 5 m /1000 år

Ytan är ca 8 km² (800 ha eller 1600 fotbollsplaner) och består av ca 80 % odlingsbar mark.

Angränsande byar i

- söder och väster Hamre i Arboga Socken samt Vretberga, Tåby och Medåkers-Tveta i Medåkers socken alla i nuvarande Arboga kommun
- norr Himmeta-Tveta, Torp, Danby samt Oppeby, Släta och Nordväg i Himmeta socken i nuvarande Köpings kommun
- öster Sorby och Gräsnäs i Björskogs socken i nuvarande Kungsörs kommun

Jorden består nästan enbart lera allt från styv lera i markerna närmast byn till lättlera och mylla på de tidigare ängarna.

Genom byn flyter Vibybäcken som kallas Garlingebacken i Medåker och har sin upprinnelse i norra delen av Medåker nära Västlandasjön. Vibybäcken ansluter till Lillån i byns södra del.

I öster angränsar Viby till Lillån och därmed till byarna Sorby och Gräsnäs. Lillån, hos oss även kallad Sorbyån. Den grenas ut till Ombrobäcken som rinner genom Tveta, Rabobäcken som avvattnar Västlandasjön samt Långbrobäcken som rinner . Lillån rinner ut i Arbogaån vid Näsby öster om Arboga.

Anm: Skedvisjön avvattnas genom Skedviån till Arbogaån väster om Röfors.

Tillhörighet

Viby by har genom åren tillhört

- - 1863 Arboga socken
- 1863 – 1952 Arboga landskommun
- 1952 – 1970 Medåkers storkommun
- 1970 - Arboga kommun

Fornlämningar

Inga fornlämningar finns i byn.

Däremot en labyrinth vid "Lätt-linas" som är en kopia av drottning Kristinas labyrinth på åsen vid Kungsör. Labyrinten är troligen utförd på 1880-talet.

Gårdar i byn

Viby har genom alla tider bestått av enbart skattehemman. 1539 var de 9 till antalet och året därpå 10 som det varit sedan dess. Varje skattehemman har varit ett helt mantal, dvs 10 mantal totalt.

Fakta: I fastighetssammanhang betecknar 1 mantal ett hemman (en gård) som i början av 1600-talet ansågs kunna försörja en familj. Man räknade med vad åkrar, ängar, skog och fiskevatten gav. Mantalsstorleken har däremot inget direkt samband med areal.

Ursprungligen var varje hemman en fastighet (med i mantal satt jord) men det förändrades

- 1663 – 10 fastigheter
- 1700 – 12 fastigheter
- 1725 – 15 fastigheter
- 1778 – 28 fastigheter
- 1852 – 17 fastigheter (efter laga skiftet)
- 1881 – 16 fastigheter
- 1892 – 12 fastigheter
- 1901 – 10 fastigheter
- 1923 – 12 fastigheter
- 1987 – 9 fastigheter

Det 10 hemmanens angavs år 1852 totalt till 160 öresland eller 20 markland och de olika hemmanen varierade i storlek mellan $19 \frac{2}{3}$ och $11 \frac{1}{2}$ öresland.

Fakta: Markland: Att lägga en by i markland innebar att byn uppmättes och indelades i markland för beskattning. 1 markland = 8 öresland

Öresland: Medeltida jordvärderingsenhet. Från 1635 utgjorde ett geometriskt öresland = 3 tunnland = ca 12 – 15000 m². Öresland beräknades efter en tunnans utsäde. 8 öresland = 24 penningland.

Källa: Förvaltningshistorisk ordbok.

Övriga byggnader i byn har enbart varit ryttar- och soldatboställe samt åker- och ängsvaktare förutom nedanstående undantag.

Under perioden 1900 – 1945 fanns ett antal torpare i byns södra och norra utmarker och några av dem bodde i de gamla husartorpen. Däremot fanns det många statare på de större gårdarna.

Fakta: Torpare och statare var yrken som förbjöds 1943 resp 1945.

Torparen hade kontrakt att göra visst antal dagsverken/år. Hade torp på arrende i 1/10/50 år
Stataren var egendomslösa, jord- och djurlösa, fattiga gifta lantarbetare.

Källa: Wikipedia

Skiften

Storskifte 1765 – 1771.

Storskiftet förrättades på Vibys ägor 1765 av lantmätaren Joh. Pihlstrand. Byamännen var inte överens utan tvistade med varandra i domstol. Ärendet togs upp i häradsrätten 1767 utan att någon enighet uppnåddes. Därför fick lantmätaren Joh. Pihlstrand göra om förrättningen 1769 och vid vintertinget den 5 februari 1771 kunde sedan storskiftet fastställas.

Storskifte över ängsmark och hagar 1801 - 1802

Storskifte över ängsmark och hagar "Afmätt samt i Storskifte lagt år 1801 af Hypphoff". På kartan är dessutom antecknat "Afskrift. År 1802 den 7 och 17 juni å Åkerbo Härads Laga Sommar Ting upvist

och fastställd som Domboken utvisar. Betygar A.G. Hökerberg. Likhhet lydande med Originalen intygar Hÿpphoff”

Storskifte över hagmark 1810 - 1811

Storskifte av hagmarken 1810. ”Charta öfver Wiby Bys Hagmark uti Wästmanland, Åkerbo Härad och Arboga Socken avfattade och i Storskifte Lagd År 1810 av .... Hÿpphoff”.

”Afskrift. År 1811 den 4.de juni å Laga Sommar Tings med Åkerbo Härad är denna Charta med tillhörande Protocoll och Beskrifning, till häradsrätten ingifven samt till framtida efterrättelse gillad och uppläst i Protocoll. Betygar På Härads rättens vägnar Lars Stjernstam. Lika lydande med originalet Intygar Gustaf Hÿpphoff”

Laga skiftet 1849 – 52

Efter begäran av ”Per Pehrsson äldre - ett halft” - och ”P. G. Nilsson - äger ¼” - den 24 oktober 1848 genomfördes laga skiftet i Viby av lantmätaren C. Sjöholm under tiden 24 april 1849 – 27 november 1850.

”Den af Ägodelnings Rätten förordnade jemkningen emellan Lotterna Ha och Hb i östra gärdet verkställd år 1851 af C Sjöholm”

”År 1852 den 13de April är sedan jemkningen i Skiftet, hvilken Ägodelnings Rätten genom Beslut den 29 Juli sistlidne år Förordnat, blifvit verkställd Lagas Skiftet werket fastställdt; betygar På Ägodelnings Rättens vägnar J. L. Eurén.”

”År 1852 den 13de April , å Lagtima WinterTinget med Åkerbo Härad är denna Charta i afseende å de yttre rågångarne, till Härads Rätten ingiven jemte dertill hörande Handlingar, och har något klander mot samma rågångar ej försports; intygar J. L. Eurén.

Laga skiftet innebar att hemman nr 2 Norra Storgården, nr 5 Östergården och nr 10 Södra gården fick utflytta till byns södra område medan nr 6 Asmundsgården kom att senare läggas under nr 4 Norrgården.

Viby – Hamre – Vretberga dikningssföretaget 1907 (Ref Im 19_19-ARJ-121)

Gäller utdikning av åkrar väster om Viby med avvattning genom Viby.

Markbyten 1987

Markbyten genomfördes i Viby under 1986 (fastställt 1987) med avsikt att få mera sammanhängande lotter. Lantbruksnämnden inköpte den s.k. Nilssongården (Viby 3:4) i samband med att den släkten sålde gården och gården använde sedan vid omfördelning av marken i byn.

Bystämman

Bystämmans uppgift var främst att besluta om gemensam tid för sådd och skörd samt tider för gärdsgårds- och dikessyner.

Bystämman följde den byordning som upprättats i byn och som fastställdes av häradsrätten för att vara juridiskt bindande.

Det fanns en mösterbyordning omfattande 37 paragrafer redan 1742.

Vibys byordning daterat 1842 - 1844 finns bevarad (Innehåller 47 §). Protokollsboken från tiden 1775 – 1780 samt 1903 – 2015 finns bevarade. Övriga protokoll och tidigare byordningar saknas tyvärr.

Bystämman förlorade sin betydelse när laga skiftet var genomfört men i Viby fortsatte den som en årlig träff mellan bondgårdarnas ägare. Då gällde förhandlingarna de oskiftade vägar, övriga allmänna frågor i byn samt samkväm med god mat. Värdskapet vandrade runt bland bondgårdarna och bystämman genomfördes då i mars månad. Först år 2014 upphörde bystämman helt och byns handlingar övertogs av föreningen Viby I Utveckling. Jag var med på detta möte.

Soldater

Viby har sedan 1683, i det som kallas det yngre indelningsverket skapat av Karl XI, funnits 8 ryttare och en soldat. Indelningsverket upphörde 1901.

Ryttarna tillhörde

- Under åren 1683 – 1688 tillhörde rusthållen Viby nr 113 – 120 Ryttmester Liewens Compagnie i Livregementet till häst. Då hade de åtta rusthållen i Viby augment (förstärkning) med $\frac{1}{4}$ mantal/rusthåll från 113/Släta Himmeta, 114/Berga Medåker, 115/116/118/119/120/Ödesberga Medåker och 117/Sticklinge Himmeta.
- 1691 – 1791 tillhörde rusthållen Viby nr 4 - 11 Fellingsbro Compagnie. Inga augment!
- 1792 – 1804 tillhörde rusthållet Viby nr 4 – 11 Arboga Sqvadron i Livregements-Brigadens lätta Dragon-Corps
- 1807 – 1832 Tillhörde rusthållen Viby nr 4 – 11 Arboga Sqvadron i Livregementets husarer
- 1835 – 1901? Tillhörde rusthållen Viby nr 4 – 11 Livsqvadronen i Livregementets husarer

Rusthåll och hemman efter laga skiftet:

Rusthåll	Hemman
Viby 4	Nr 2 Norra Storgården
Viby 5	Nr 3 Norra Västergården
Viby 6	Nr 1 Södra Västergården
Viby 7	Nr 4 Norrgården
Viby 8	Nr 10 Södra gården
Viby 9	Nr 5 Östergården
Viby 10	Nr 8 Södra Storgården
Viby 11	Nr 7 Sävgården

De flesta ryttarnamnen börjar med Wi; Wiberg, Wibom, Wiborg, Widell, Widlund, Wige, Wik, Wirén, Wigren, Wiholm, Wiking, Wikström, Wilson, Wiman, Winberg, Winter, Wistedt och Wiström.

Soldaten tillhörde

1684 – 1901 Rotehållet Viby nr 61 i Kungsörs kompani och Västmanlands regemente

Rotehåll och hemman efter laga skiftet:

Rotehåll	Hemman
Viby 61	Nr 6 Asmundsgården och Nr 9 Södra Soldatgården

Soldatnamnen har enbart varit Ekegren (8 st) och Wiell (7 st).

Djurhållning

Då jordbruket har varit dominerande har hästar och nötboskap varit dominerande. Här är några siffror:

- 1915 fanns det 211 koboskap (varav 8 oxar, 4 tjurar 131 kor, 43 ungnöt och 25 kalvar), 74 arbetshästar och 3 vagns- och ridhästar. Dessutom fanns det 543 höns och 27 bisamhällen.
- 1948 fanns det 146 mjölkkor, 95 ungdjur, 26 arbetshästar och 13 traktorer. Då hade redan en bonde slutat med mjölkkor.
- 1982-10-31 totalförstördes Rolf och Gunnel Karlssons ladugård vid en brand. Jag var med och räddade kalvar i den övertända ladugården.
- 1985 den 5 juni besökte stadsminister Torbjörn Fällidin Viby och gästade Rolf och Gunnel Karlsson för att titta på deras stora djurgård.
- 1989 fick Rolf och Gunnel mottaga en guldmedalj ur kung Karl Gustavs hand för 23 års felfria mjölkleveranser.

- 2004 försvann de sista mjölkorna från byn – det var Rolf och Gunnel Karlsson som slutade med djurhållningen. Som mest hade de 75 mjölkkor på sin gård samt 100 ungdjur spridda på 4 - 5 olika lokaler.
- 2021 finns inga mjölkkor eller arbetshästar men ca 40 rid-/hopphästar och ca 20 traktorer.
- Mjölken levererades till Stenvads mejeri under perioden 1887 - 1922. Därefter levererades mjölken till andelsmejeriet i Arboga.

Vägar

Byvägarna

Vägarna i och omkring byn var förr mycket dåliga och vissa tider helt ofarbara.

Vid laga skiftet 1852 angavs vägbredden genom byn till 16 eller 20 alnar (10 m eller 12 m) medan de övriga vägarna mot Hamre, Torp och Sorby bara var 10 alnar (6 m) breda.

I början av 1954 gjöts nya broar över Vibybäcken (2 st) och Lillån. Senare rätades vägarna genom byn och belades med oljegrus.

Numera är vägen från Arboga till Himmeta benämnd länsväg 575 samt vägen från Viby till Valskog för länsväg 577

Motorvägen

Motorvägen Gräsnäs – Slyte (Lillkyrka) påbörjades i årsskiftet 1996/1997 och invigdes den 31 oktober 2000. Motorvägen ligger i byns södra gräns och Vägverket Region Mälardalen köpte fastigheten intill motorvägen (Viby 2:10) och sålde den på offentlig auktion den 2 september 2000.

Bemärkta personer

Flera personer i Viby har haft viktiga förtroendeuppdrag – här är några av dem

Eric Eriksson Vibonius f 1597 i Viby d 1672 i By socken (W). Prästvigd 1625 och sista tiden präst.

Olof Ersson d 1756 var riksdagsman i bondeståndet för Åkerbo, Tuhundra och Siende härad under tiden 1738 - 39 och 1742 - 43.

Lars Nilsson f 1818 i Viby och d 1899 i Viby. Valdes in i riksdagens andra kammare 1881 – 1884. Han var en mycket mångbetrodd skrivkarl.

Fakta: Val till andra kammaren var begränsat till män med viss inkomst eller förmögenhet. I Arboga landsförsamling hade ungefär 6 – 7 % av befolkningen rösträtt år 1881.

Vid Lars Nilssons begravning den 16 mars noterade sonen Niklas i sin dagbok:

”Begravning härstädes, då min kära fader fördes till sista vilan. Gästerna voro omkring 130 personer hitbjudna kl 12 och skedde jordfästningen i kyrkan av prästen Åsbrink, som höll ett skäligen dåligt tal. I färden till graven deltog 45 vagnar. Middag för gästerna var sedan här på kvällen.”

Den 17 mars: ”...middag härstädes, då det var närvarande omkring 70 personer”.

IOGT-Logen 1131 Viby Ledstjärna / JUF Jordbrukarnas ungdomsförbund/ SLU Svenska Landsbygdens Ungdom

Logen Viby Ledstjärna bildades den 11 oktober 1885 vid ett möte i Hamre skola. Det var Arboga-godtemplaren Gustav Nyqvist som startade arbetet.

1904 köpte Viby Ledstjärnas byggnadsförening en ”jordlägenhet” kallad Idealet och byggde där ett eget samlingshus. Fastigheten är en av de minsta i Viby; bara 966 m².

Det sista protokollet är från 1923.

Fakta: Arboga-logen är nr 2 i Sverige och bildades 1879. Först var logen nr 1 i Klippan som startades av baptistpredikanten Olof Bergström år 1879.

Källa:

Lokalen användes sedan av JUF Jordbrukarnas Ungdomsförbund. Där hade möten var fjortonde dag och anordnade varannan gång dans och varannan teater. De anordnade också slädpartier vintertid och cykeltävling Himmeta runt två varv för ortens ungdomar. Det talas om att vissa tillställningar samlade 110 – 120 personer. Denna verksamhet ersattes ca 1935 av SLU Svenska Landsbygdens Ungdom (föregångare till CUF).00

Fastigheten inköptes av "Karamellaren" eller karamellhandlaren Sven Nilsson (bodde i Solbacka – Viby 4:2) 1963 efter beslut av bystämman? Huset avkortades och Sven sålde fastigheten som ett bostadshus till Eric Bach 1972-73. Han sålde i sin tur till Peter och Therese ..... på 1990-talet?

JUF:S BAKGRUND OCH HISTORIA

Första världskriget hade tårt på den svenska landsbygdens livsglädje. Ungdomar flyttade in till städerna. 1918 tog Sigurd Örjängård steget ut och bildade Jordbrukare-Ungdomens Förbund, JUF. Föreningen sysselsatte ungdomar i jordbruk, tävlingar, kurser och studiecirkel. Verksamheten var som störst i mitten av 30-talet. Jordbruk, skog, natur och miljö kombinerades med hem och traditioner. I Sveriges 535 avdelningar fanns då 30 000 inskrivna medlemmar. JUF utvecklades och la grunden till Studieförbundet, som bildades 1959.

Källa:

Bastu

Det gick en våg genom Sverige på 1930-talet då det talades om hur dålig renligheten var i det svenska samhället. Jan Ottoson gymnastikdirektör vid Tärna folkhögskola, reste omkring i Mälardalsområdet och propagerade för bastubad och instruerade hur en bastu skulle byggas. Han besökte även Viby och en grupp med ekonomiskt stöd från Viby byamän byggde en bastu mitt i byn och grävde källor. Bygget påbörjades 1935 och badbiljetter inköptes 1936 då den troligen var klar att användas. De äldre i byn kommer ihåg att på fredagskvällarna tändes bastun upp och först badade kvinnor med flickor kl 6 och kl 7 var det dags för männen/pojkar.

Bastun slutade användas en bit in på 1950-talet då de flesta hushållen i byn fått centralvärme med varmvatten och badkar.

Bastun fanns kvar men förföll och i slutet av 1970-talet revs den. Nu återstår endast grunden och två källor.

Bad

På 1950-talet badade barnen på "Badberget" vid Lerbo i Vibybäcken. Badberget var en välslipad klippa mitt i bäcken.

Elkraft

Viby hade en egen elförening – Viby Elektriska – som etablerades på 1916 och fick elkraft levererad från en kraftstation i Jädersbruk. Föreningen uppköptes av Västra Mälardalens Kraft omkring 1980.

Mot slutet av tiden var elnätet kraftigt underdimensionerat med flera strömavbrott till följd. Valter Jansson på Sävgården berättade att avsikten med elföreningen var att ge kraft till belysning och alla betalade då en enhetstaxa. Men snart dök det upp element som då måste förbjudas. Valter Jansson tillsammans med Julius Larsson (smeden) skötte om elnätet.

Stenvads mejeri, kvarn, såg och handelsbod

Utefter Lillån/Sorbybäcken avstyckades år 1893 kantzoner från respektive fastighet för Stenvads Mejeri. Det medförde att ån kunde dämvas upp och vid Stenvad anlades en damm som med en turbin kunde ge kraft till ett mejeri, kvarn och en såg. Mejeriet startade 1887 och lades ned 1922. Kvarnen kom igång 1904 och drevs fram till 1966. Mjölaren drev också sågen men hade hjälpsågare de sista åren. Handelsboden försvann omkring 1955.

Stenvad ligger i Gräsnäs by/Kungsörs kommun.

Viby handel

1933 uppförde Martin och Elvira Emerson en affärsbyggnad i Viby – numera vår fastighet inköpt 1974.

Martin och Elvira (bördig från byn Valla i Himmeta) gifte sig 1927 inflyttade från Småland 1933. Affären upphörde då Martin avled 1954 i en ålder av 87 år.

Smedja

I norra delen av Viby drev Lars Alfred Larsson f 1868 i Himmeta en smedja. Smedjan startade 1890 och avslutade sin verksamhet på 1950-talet. Lars Alfred hade hjälp av sönerna Julius och Hadar. Där tillverkades delar som bönderna behövde men också harvar för avsalu. Julius var med och installerade vattenburen värme i många Vibyhem, bl. a. Vibyholm.

Skola

Folkskola enligt skolstadgan 1842 skulle upprättas i varje socken och starta senast 1848. Arboga socken fick anstånd till 1850 då en skola inrättades vid landskyrkan. Småskolor fanns då i Viby och Hamre. I Hamre byggdes en ny folkskola som togs i bruk 1880. Småskolan i Viby fanns då kvar och bedrevs i lånad/hyrd lokal. Först ca 1900 byggdes en ny småskola (klass 1 och 2) i Viby som var i drift fram till ca år 1932. De större barnen gick i Hamre skola fram till 1960-talet.

Till småskolelärarinna i Viby

- 1877 valdes Anna Rydström
- 1898 antogs Tekla Eleonora Ljungkrantz

Företag

Åkerbo Härads brandstodsbolag instiftades den 1 mars 1865 av Lars Nilsson på Norrgården. Företaget är fortfarande livaktigt och dess kontor är numera inrymt i den äldsta byggnaden på Viby Norrgård numera kallad Viby Gård. Samtidigt under slutet av 1800-talet fanns där också Åkerbo Härads Hagelskadebolag och Kungsörs Fögderis Hästförsäkringsbolag.

Viby Buss Ab startades av John Rosdahl år 1956 då han inköpte en VW-buss för 8 personer. Han började köra skolskjutsar på dagtid för att under kvällarna plocka ut stolarna och hämta kasserat bröd på APKs bageri i Örebro för matning av grisar. Idag är det fortfarande skolskjutsar som gäller men även resor till olika evenemang och till Island.

Viby Islandshästar HB med ridskola, turridning och ridläger. Dessutom andra aktiviteter för företag, kompisgäng eller familjen.

Storgårdens Skafferi startade 2019 och säljer hembakat, ägg, egenodlade grönsaker och kryddor. De är med i REKO-ringen. Öppnade 2020 ett gårdsfik som trots Covid-19-pandemin fick många besökare.

Dessutom finns här sex lantbruksföretag där Viby Sävgården AB är med en omsättning av 4,5 miljoner (2020) störst. Företaget drivs av Fredrik Andersson, som 2020 invaldes som ledamot i LRFs riksförbundsstyrelse, tillsammans med fadern Lennart och brukar totalt ca 600 ha åker.

Befolkning

Hur många bodde och bor i Viby?

- 1651 – 1684 ca 40 mantalsskrivna personer (15 – 65 år)
- 1685 – 1700 ca 50 – 75 mantalsskrivna personer (15 – 65 år)
- 1770 ca 206 personer (J. B. Lohman)
- 1881 bodde på Lars Nilssons gårdar ca 80 personer i Viby och ca 30 personer i Tvetå. Då var troligen antalet personer som bodde i Viby mer än 200.
- 1940 bodde i Viby 159 i Viby och i hela i Arboga landskommun 1 013 personer
- 1950 123 personer
- 1960 109 personer
- 1971 88 personer
- 1980 91 personer
- 1990 91 personer
- 2021 bor här ca 60 personer

Vem bor här idag

Endast en barnfamilj med små barn. Av övriga är ca hälften pensionärer.

Vandring i Viby.

Visa var den ursprungliga bykärnan börjar och slutar.

Berätta om de olika gårdarna och ålder på de hus vi passerar på vägen norrut:

Södra gården (Gärdeby gård)

Huvudbyggnad uppförd ca 1890

Södra gården (Söderströms)

Huvudbyggnad Ombyggd ca 1980 hus från okänd tid

Södra Soldatgården (Rosdahls)

Den större mangårdsbyggnaden uppförd ca 1930

Äldre mangårdsbyggnad uppförd på 1880-talet

Södra Soldatgården (Bernströms)

Huvudbyggnad uppförd ca 1975

Äldre mangårdsbyggnad uppförd i börja eller mitten av 1800-talet

Storgården

Huvudbyggnad uppförd på 1880-talet

Äldre mangårdsbyggnad uppförd i början av 1800-talet

Ny byggnad uppförd 2018-19 efter nedbrunnet hus 2017-07 17

Södra Västergården / Domaregården

Huvudbyggnad uppförd i början av 1800-talet

Norra Västergården (Nilssongården)

Huvudbyggnad uppförd 1912

Äldre mangårdsbyggnad uppförd 1849 men riven ca 2005

Gården har varit i släkten Nilssons ägo i nästan 400 år.

Sävgården – har sitt namn efter Carl Säf som bodde i Viby år 1733.

Huvudbyggnad uppförd 1889?

Äldre huvudbyggnad troligen uppförd 1882

Här bor Fredrik Andersson som 2020 invaldes som ledamot i LRFs riksförbundsstyrelse.
Driver tillsammans med fadern Lennart Sävgården med totalt 600 ha åker.

Norra Västergården (Robbans)

Huvudbyggnad uppförd 1854. Fick ny ägare 2021 (Ta med min genomgång av ägare genom tiderna!)

Norrgården / Viby gård

Huvudbyggnad uppförd 1872 (1876?)

G:a mangårdsbyggnaden uppförd under tidigt 1700-tal och utgör idag kontor för
Åkerbo Härad's Brandstodsbolag

Vibyholm (söderut)

Huvudbyggnad uppförd 1879

Ålderdomshem

Ålderdomshemmet för Arboga landskommun låg i Tofta söder om Arboga som inköptes år 1895.

Kyrka

Landskyrkan eller S:t Nikolai kyrka även kallad Uppkyrkan uppfördes under förra hälften av 1200-talet. Kyrkan ligger ca 5 km söder om Vibys södra gräns.

Källor:

Cirklar i byhistoria 1983 – 85 med mej som ledare - spännande att få kontakt med alla bybor varav de flesta för länge sedan är bortgångna. Noteringar efter varje träff. Ej sammanställt!

Valter Jansson på Sävgården berättade om gamla Viby 1983-11-24 hos Kerstin och Lasse Karlsson i Västergården/Viby 1.

Några anteckningar om Viby och dess hemmansägare under 1600- och 1700-talet av Thure Hallgrim. Artikel i Hembygdsföreningen Arboga Minnes årsbok år 1974.

Bebyggelse med medeltida anor på landsbygden i KAK – Viby i Arboga del 1 och del 2 av Oskar Björnånger. Publicerade i BBL/AT 1991.

Arboga sockens kännning av Jacob Benjamin Lohman 1770-talet (manuskript renskriven 1881)

Arboga sockens historia av Ernst Hansson komminister i Arboga. 1953

En mångbetrodd skrivarkarl av Peter Ståhl.

Artikel i Hembygdsföreningen Arboga Minnes årsbok år 2000 ISSN 0440-680X

Anteckningar om Viby JUF-förening av Artur Johansson – underlaget lämnat till folklivsarkivet i Uppsala ca 1980.

Ortnamn i Sverige, © Bengt Pamp 1974, 1988 5:e upplagan ISBN 91-44-01535-6

Ortnamn i Västmanland © Harry Ståhl 1985 ISBN 91-20-07021-7

SMÅNAMN och andra ortnamn Staffan Nyström © 2003 Riksantikvarieämbetet ISBN 91-7209-305-6

Kulturhistorisk Byggnadsinventering i Arboga kommun, Västmanlands läns museum 1987

Svenska gods och gårdar Del 37 Västmanlands län 1940

Dagboksanteckningar av Niklas Larsson 1899 – 1903

Kyrkohandlingar

Generalmönsterrullor